

Ni izključeno, da se bo Chamberlain na poti v Ženevo sestal s Herriotom. Med Londonom in Parizom se medtem nada! Njuno jejo razgovori za določitev sestankov v očiščeni in izpraznjeni mednarodni problemom — izpraznjeni Koelna, nemška razorožitev, zaščita Francije —, o katerih se točasno razpravlja. Značilno je, da ni še Francija določila svojega zastopnika za predstoječe zasedanje Društva narodov.

Imenovanje angleškega in francoskega poslanika pri turški vladi

PARIZ, 4. «L'Information» piše: Včeraj zvečer se je podal lord Crewe v znanje ministrstvo ter je imel daljši pogovor z ministrskim predsednikom Herriotom. Lord Crewe se je ob tej priliki tudi informiral, katero osebo bo odpustila francoska vlada iz turškega poslanika v Angoro, ker namerava tudi Anglija odpustiti svojega poslanika v osebni Lind-sayja, ki opravlja tačas diplomatsko službo v Carigradu, v Angoro k turški vladi. Lord Crewe je pojasnil Herriotu, da je prejel od svoje vlade iz Londona navodila glede razprave o razorožitvi Nemčije, ki jo proučuje poslaniška konferenca.

PARIZ, 4. Urednik agencije Havas poroča, da je Franklin Bouillon odklonil ponujeno mesto francoskega poslanika pri turški vladi v Angori. Radi tega je ministrski predsednik Herriot določil za francoskega poslanika v Angori Alberta Sarraut-a, bivšega ministra kolonij.

Kriza v Turčiji radi Kurdske vstaje

Predsednik republike sprejel ostavko vlade.

PARIZ, 4. Turški ministrski predsednik Fethy Bey je podal ostavko celotne vlade Mustafi Kemal paši. Fethy Bey očita načelnikom opozicijskih skupin, da so vstopili v službo šejka Saída, ki je organiziral kurdske revolucije. Ta ne predstavlja le nacionalno kurdske gibanje, temveč je tudi prava politična in verska vstaja Kurdo.

Mustafa Kemal paša je sprejel ostavko vlade, a je zaprosil Fethy-ja Beya, da vodi tekoče posle do imenovanja nove vlade.

Nova turška vlada

CARIGRAD, 4. Izmet paša je dobil nalog za sestavo nove vlade. Nova vlada bo sestavljena tako-le: Izmet paša — predsedništvo, Tewfik paša — zunanje zadeve, Hasan beg — finance, Gemil beg — notranje stvari, Aly Genani beg — trgovina, Abdul-lah Goubbi beg — prosveta, Mahmoud Essad beg — justica, Sabti beg — poljedelstvo, Rist beg — javna dela, Rodjeb beg — vojska, Ihsan beg — mornarica in Ropik beg — zdravstvo.

Sveti vojska proti Kurdskim vstajam

Poraz upornikov pri Palu.

ANGORA, 4. Prebivalci mesta Palu so odbili napade upornikov, ki se hočejo polastiti mesta, ter jih pogladi v beg. Uporniki so imeli pri večkratnih naskočih veliko mrtvih in ranjenih. Poglavari plemena Dersine so se obvezali, da bodo zvesto izvrševali vladne odredbe. Prebivalci Mussedine, Plumer, Sasson Vante in Savura in njihovi poglavari so sporočili vladi, da so pripravljeni na pohod proti upornikom.

Predsednik Masaryk

(K 75-letnici njegovega rojstva)

Dne 7. t. m. bo praznoval prvi predsednik Čehoslovaške T. G. Masaryk svoj petin-desetletni letnik. Čehoslovski narod se pripravlja, da proslavi to znamenito obletnico na posebno slovesen način. Osebnim jubilej predsednika Masaryka je obenem tudi jubilej celokupnega čehoslovaškega naroda, saj bo z njegovim imenom za vedno združena zgodovina osvoboditve čehoslovaškega naroda izpod avstrijskega jarma kakor tudi ustanovitve nove čehoslovaške države.

Zasluge predsednika Masaryka pa niso velike in nemisljive samo za čehoslovski narod, temveč tudi za vse Slovane, ki jim je prinesla zadnja vojna osvoboditev izpod tujega jarma. Kakor se vsi dobro spominjamo, je bil začetek konca avstro-ogrskemu monarhiji oni znameniti odgovor predsednika Wilsona na prošnjo cesarja Karla za mir. Predsednik Wilson se je odločil za svoj odgovor, v katerem je naglašal potrebo osvoboditve avstrijskih narodov, po direktnem posvetovanju z Masarykom, ki je bil tedaj begunec v Ameriki. Prof. Masaryk je zapustil Avstrijo v decembru 1914. leta, ko mu je bilo že 65 let, ter se podal v zavezniške države, da pripravi v inozemstvu tla za poznejšo revolucijo čehoslovaškega naroda. Njegovo delovanje je imelo popoln uspeh, a krona visemu njegovemu trudu je bil gorionenjeni odgovor predsednika Zedinjenih držav tedanjemu avstrijskemu cesarju, ki ga moremo razumeti, le če ga vzamemo kot plod dolgeletne vztrajne propagande avstrijskih beguncev in njihovih organizacij v zavezniških državah, v prvi vrsti pa kot plod čehoslovaške propagande, katero je vodil predsednik Masaryk.

Masaryk se je rodil dne 7. marca 1850. v Hodoninu na Moravskem. Po svojem pokolenju je torej moravski Slovák. Njegov oče je bil državni kotijaž, nameščen pri tamkajšnji upravi državnih domenov. Po končani ljudski šoli je šel Masaryk v nemško realno v Hustopečih. Njegov namen je bil končati tu dva razreda in stopiti nato v učiteljske. Ko je dovršil drugi realni razred, mu je bilo še le 13 let, a za sprejem v učiteljske je bila predpisana starost vsaj 16 let. Najprej so se Masarykovi starši odločili, da bo čakal njih mladi sin v Hodoninu in da bo praktičar na tamkajšnji šoli. Toda čakanje je Masaryku kmalu presedalo in starši so ga poslali na Dunaj, da se izuči v pivovarskem rokodelstvu. Kmalu pa je Masaryk opustil to enolično rokodelstvo ter se vrnil k staršem s trdnim sklepom, da postane kovač. Tu so posegli v Masarykovo usodo prijatelji njegove družine, kateri so svetovali staršem, naj nadarjenega mladčnika dajo v šolo v Čajkovic, kjer naj prakticira. V svojem 15. l. je napravil mladi Masaryk izpit za II. raz. nemške gimnazije v Brnu. Tu se je takoj prebil v vrste najboljših dijakov. S posebnim veseljem pa se je vrnil na učenje jezikov, tako da je obvladoval po maturi pismeno in ustmeno ne samo češki in nemški jezik, temveč tudi francosko, angleščino, ruščino in poljsko. Masaryk pa ni dokončal v Brnu svojih srednješolskih nauk. Radi resnega incidenta z nekim profesorjem je dobil «consilium abundi» in je moral zapustiti šolo. Maturu

Obsedno stanje v Chile

SANTIAGO, 4. Ker se ni vrnil v Chile še popoln mir, je bilo proglašeno obsedno stanje v Santiagu in Valparaisu. Pri poslednjih nemirih so civilisti postrelili več vojakov.

Konservativci proti Dr. Alessandriju. Notranje zmešnjave.

SANTIAGO, 4. Politični položaj v Chile se je nepričakovano poslabšal. Z ene strani hočejo konservativci preprečiti, da bi prevzel dr. Alessandri predsedstvo republike. Z druge strani vlada med širšimi ljudskimi sloji veliko sovraštvo proti konservativcem. Mase so pripravljene na poulične akcije, le da zlomijo moč konservativcev.

Radi teh zmešnjav, je proglasila provizorična vlada obsedno stanje v Santiagu, Valparaisu in Aconcagni.

Eksplodira v lombardijski predmestju. — Dva delavca ubita, trije ranjeni.

BIELLA, 4. V predmestju Rivetti se je predvečernjim popoldnevom pripetila strašna nesreča. V mehanični delavnici tik predmestja se je iz neznanih vzrokov razletela velika železna posoda, napolnjena z zgostjenim kisikom pod pritiskom 20 atmosfer. Drobcji so razleteli z neznansko silo naokrog ter deloma razdejali stroje, dotim je radi silnega zračnega pritiska popokalo veliko število šip. Dva delavca sta ostala na mestu mrtva, trije so bili pa nevarno ranjeni.

Značilna za silo eksplozije je okolščina, da je zažgal vijak razpočen posode predstrop delavnice ter odletel kakih 700 metrov daleč.

Strašen zločin bivšega nemškega častnika.

BERLIN, 4. Policija je odkrila strašen zločin, ki je izvršil novinar Schreiber, bivši častnik-letalec. Schreiber je pred par meseci javil varnostnemu oblastvu, da mu je dne 4. decembra izginila žena ter da od tedaj ni prejel nikake vesti od nje. Policija je sprva verjela Schreiberju, toda ker so pozneje prišle prijavitelje ovadbe, da je novinar ženo sam umoril, se je naposled odločila, da preišče njegovo stanovanje. Ko so policisti potrkali na vrata njegovega stanovanja, ni hotel Schreiber na noben način odpreti. Tedaj se je eden izmed policistov splazil skrijav v stanovanje in našel v podstrešju velik kup časnikega papirja, izpod katerega je puhtel neznošen smrad. Ko je razkopaval kup, je prišlo na dan zelo razpadlo truplo Schreiberjeve žene; roke in noge so bile odrezane od života in povite v kovih v papir. Očitno je zločinec nameraval prenesti truplo nesrečne žrtve po kosi na kako skrito mesto, da bi prikril vsako sled o njegovem krvočolnem zločinu.

Schreiber si je takoj po prihodu policije pripravil vrv, da bi se obesil, a ni utegnil izvršiti svojega naklepa. Zdi se, da krvočol ni pri zdravi pameti; bil je večkrat ranjen v vojni in boleha na živcih.

je napravil na Dunaju, kjer je tudi obiskoval vseučilišče ter postal doktor filozofije. Svoje študije je potem nadaljeval v Lipskem z namenom, da se pripravi za visokošolsko profesuro. V Lipskem se je seznanil z mlado Amerikanko Charlie Garrique, ki je obiskovala tamkajšnji konservatorij ter postala pozneje Masarykova žena.

Poklic vseučiliškega profesorja je začel Masaryk izvrševati na Dunaju, kjer je postal docent na filozofski fakulteti. Novo razdobje pa je nastalo zanj v l. 1882., ko je bilo praško vseučilišče razdeljeno v češko in nemško. Masaryk je bil poklican na češko vseučilišče za izrednega profesorja filozofije. V Pragi se je začel njegov vpliv kmalu čutiti na vseh poljih znanstvenega delovanja in njegovo ime je postalo v kratkem znano širom Češke. Njegovi nazorji pa so mu ustvarili tudi mnogo nasprotnikov, ki so ga vztrajno pobijali. Masaryk se ni preplasil, temveč je šel pogumno dalje po poti, ki si jo je bil začrtal, dasi je moral pri tem ugotoviti, da se je oddaljeval od večine tedanje češke inteligence, katere se je nagibala k liberalnim idejam. Istočasno pa si je Masaryk vzgajal kot vseučiliški profesor vedno večje število učencev, kateri so bili vdani svojemu učitelju. Imenovali so jih «Masarykovec». Na ta način je prihajal Masaryk čedalje bolj do veljave. Sicer pa so bile ideje, ki jih je Masaryk širil s svoje profesorske stolice, take, da se je morala pečati z njimi tudi vsa ostala čehoslovaška inteligenca.

V osmesdesetih letih se je Masaryk vrgetil tudi na politično polje, kjer je nastopal z isto vneto in strastjo, s kakršnima je uveljavljal svoje ideje na vseučilišču. Leta 1881. je bil izvoljen za državnega poslanca na podlagi mladočehškega programa. Kmalu pa so se pojavila med njim in Mladočehi resna nesoglasja, ki so dovedla do tega, da se je Masaryk popolnoma ločil od njih ter vrnil mandat. Nato je ustanovil svojo lastno stranko, ki je znana pod imenom realistična stranka, in l. 1907. po uvedbi splošne volilne pravice, je bil zopet izvoljen za poslanca, in sicer v svojem rojstnem kraju.

Kot državni poslanec je užival Masaryk v dunajskem državnem zboru splošno spoštovanje, ki mu ga niso odrekli niti njegovi najhujši nasprotniki. Malokaterega poslanca so poslušali s tako pozornostjo kakor njega. Pa tudi v inozemstvu je imel Masaryk veliko veljavo. Bil je v stalnih stikih z raznimi inozemskimi učenjaki, posebno z ruskimi. Bil je na pr. osebni prijatelj velikega ruskega pisatelja Leva Tolstoj-a. V prvi vrsti pa je obrnil nase pozornost zunanega sveta s svojimi znamenitimi deli «Der Selbstmord als Massenerscheinung der modernen Zivilisation», da-lje njegovo delo, v katerem je znanstveno pobijal marxizem, in končno še «Rusija in Evropa», v katerem je razlagal rusko duševnost ter napovedoval revolucionaren prevrat.

Trajno popularnost pa si je stekel Masaryk ob času zagrebskega veleizdajniškega procesa in povodom Friedjungovega procesa, kjer je dokazal, da je avstrijsko poslanstvo v Beogradu spletkarilo proti Srbom s ponarejenimi listinami. Posledica njegovega nastopa je bila ta, da je moral tedanji avstrijski minister za zunanje stvari Aehrenthal odstopiti.

Ni minilo mnogo let po zagrebskem veleizdajniškem in Friedjungovem procesu, ko je izbruhnila svetovna vojna. Masaryku kakor ogromni večini češke inteligence je bilo takoj jasno, da je njihovo mesto na strani zaveznikov. Od začetka vojne dalje se je Masaryk bavil z mislijo, da je treba organizirati v inozemstvu sistematično propagando za osvoboditev češkega naroda in drugih slovanskih narodov izpod habsburškega jarma. Ko so prišle iz inozemstva prve vesti, da se Čehi in Slovaki, živci v inozemstvu, postavljajo v masah na stran zaveznikov, Masaryk ni več čakal, temveč je izvršil svoj sklep ter po-begnul v inozemstvo, da začne vztrajno propagandno borbo za osvoboditev svojega naroda. Velika vztrajnost je bila potrebna v tem zgodovinskem delu, zakaj še le tik pred koncem vojne je končno zmaga-la ideja, da mora avstro-ogrška monarhija propasti, da se morajo narodi, ki so jo

sestavljali, popolnoma osvoboditi. Da je moglo priti do tega neobhodnega predpogoja za rešitev vseh Slovanov izpod tujega jarma, največja zasluga gre za to, kakor rečeno, ravno predsedniku Masaryku, v prvi vrsti pa njegovi smotreni in ne-trudljivi propagandi v ameriških Zedinjenih državah. Dosegi svojega cilja je po-svetil Masaryk med vojno vse svoje sile, žrtvujoč vse obzire, tudi obzire do svoje lastne družine, katero je pustil v Avstriji, kjer je bila kruto preganjana. Za svoje žrtve in svoj trud pa je dobil končno za-služeno plačilo. S svojega visokega mesta prvega predsednika čehoslovaške republike sme s ponosom gledati na plod svojega pomembnega truda: na osvoboditve ne samo čehoslovaškega naroda, temveč tudi vseh drugih bivših avstrijskih Slovanov, na osvoboditve, ki je v veliki meri njegovo delo in ki bo v zgodovini nerazdružljivo spojeno z njegovim velikim imenom.

DNEVNE VESTI

Vojna odškodnina

V izpolnitve dosedanjih obvestil o tem važnem predmetu podajamo danes še izvleček iz okrožnice tujakunje kr. finančne intendantce od 14. januarja t. l., ki je bila poslana vsem županstvom Juljske Krajine. Ta okrožnica pravi med drugim dobesedno: «Posebno naglasim (namreč finančni intendant), da morajo vsi bivši avstro-ogrski državljani, ki so postali po odreditvi italijanski državljani in mislijo, da imajo pravico do terjatev za vojne da-jatve v delu in stvarih ali v obliki dajanja stanovanj avstro-ogrskim vojaškim oblast-vom, poslati v določenem roku, t. j. do 20. aprila 1925., svoje dokumentirane prošnje. Prošnje morajo napraviti tudi tisti, ki so morda prej takšno škodo naznanili, da do-bijo vojno odškodnino. Naj se jim je taka odškodnina že izplačala ali ne, vsi prizade-ti morajo posebej podpisati novo prošnjo za izplačilo terjatev, ki izhajajo iz vojnih dejavitev v delu ali stvarih ali iz da-janja vojaških stanovanj. Od tistih, ki bi ne hoteli vložiti nove prošnje, bo finančna uprava iztirjala odškodnino, ki so jo že prejeli, z iztirjalnim postopanjem, ka-tereto je v rabi pri iztirjanju direktnih davkov.

Z drugimi besedami: če je kaka oseba zahtevala in prejela odškodnino za tako škodo, ki je v resnici terjatev napram bivši Avstriji, bo morala znesek, ki ji je bil iz-plačan, vrniti italijanski državi, medtem ko bi ne imela več pravice zahtevati vo-jno odškodnine od Avstrije, oziroma Ogrske (če namreč ne predloži gori omenjene prošnje).

Kakor sem rekel — pravi dalje finančni intendant — mora biti nova naznanitev dokumentirana. Jasno je, da so bili v slu-čajih, če se je naznanitev vložila že prej, priloženi k naznanitvi tudi dokumenti, ki dokazujejo pravico do terjatev za vojne dajatve Avstriji. Vseled tega je v interesu vojnih oškodovancev, da vložijo novo na-znanitev pri istem finančnem uradu, ki je sprejel prejšnjo naznanitev. Tem finanč-nim uradom sem dal navodila, naj gredo prizadeletni na roko glede dokumentiranja prošnje. Prizadeletni pa naj ne odlašajo i novo naznanitvijo, temveč naj jo čim prej predložijo. Proučitev naznanitve zahteva brez dvoma precej časa. To naj imajo oškodovanci pred očmi, da ne zamudijo roka in pridejo ob pravico do odškodnine, kar bi se jim zgodilo, če bi prišli z nazna-nitvijo prepozno (zadnji dan 23. aprila 1925. Op. ur.) ali pa če bi jo vložili brez potrebnih dokumentov.

Kakor ponovno naglašam finančni intendant v svoji okrožnici, mora biti nazna-nitev dokumentirana, to se pravi oprem-ljena z dokumenti, ki dokazujejo, da ima oškodovanec pravico do terjatev. To se do-kaže s tem, da vsakdo priloži prošnji: po-trdilno o državljanstvu in vse dokumente, ki dokazujejo, da je to ali ono dajatev v resnici izvršil na korist prejšnjih avstrijs-kih vojaških oblastev (n. pr. pobotnice, prejemnice itd.). Ako ni pismenih dokazov, se mora terjatev ugotoviti s tremi prič-a-mi, in sicer pred notarjem, ki izda toza-devni notarski akt.

Za vsa podrobnejša obvestila naj se pri-zadeletni obračajo po navodilu finančnega intendanta samega na finančne urade. Tu-di uradi našega političnega društva «E-di-no» gredo prizadeletni v vsakem oziru na roko, na kar opozarjamo naše oškodovance. Obenem pa je tudi dolžnost vsa-kega razumnika na deželi, da vojnini oškodovancem po svojih močeh pomaga, da ne padejo tudi to pot v krepelje raz-nim pijavkam, ki se jim že priporočajo.

Med «Vestmi z Goriskega» poročamo, da daje slična obvestila tudi gorški Hipo-tečni zavod.

Stremljenje po kulturnih stikih

Opetovani pojavi iz vrst italijanskih kul-turnih delavcev pričajo, da se med našimi sodržavljani drugega plemena oživlja stremljenje po kulturnih stikih, po izme-njavi duševnih dobrin med italijanskim in jugoslovanskim svetom. Ti pojavi so sicer za sedaj še redki in rečeno stremljenje je omejeno le na ozek krog. To dejstvo pa nikakor ne zmanjšuje našega zadoščenja na teh pojavih. Saj je njihova velika vrednost ravno v tem, da izhajajo iz krogov, ki u-stvarjajo kulturne dobrine in ki jim ne temni vida vsakdanji politični metež. So to pravi duhoviti, ki iz višjih vidikov, zvišenih nad strastmi vsakdanjega dneva, spoznavajo potrebe medsebojnega spol-njenjavanja na duševnem ustvarjanju med ljudmi različnih plemen, ki spoznavajo, da razlika jezika ne sme postavljati pregraj med narodi! Marveč da je naloga vsakega naroda, da s svojim snovanjem prispeva k splošnemu kulturnemu napredku človeštva, da medsebojno poznavanje z umstvenimi

ustvaritvami poedinah narodov spaja vse v veliko kulturno zajedništvo. Tej misli in želji po takim stremljenju je dal izraza tudi italijanski naučni minister Fedele s svojim znanim pismom odlični jugosloven-ski umetnici.

Toda najenostavnejša in najočitnejša res-nica je, da se ne dosega nobenega cilja, ako ne ubiramo poti, ki more dovesti do tega cilja. Tem bolj moramo obžalovati, da vsa državna politika vlade, ki ji pri-pada isti Fedele kot upravitelj stroke, ki more v prvi vrsti prispevati h kulturnim stikom med italijanskim in jugoslovanskim svetom: da — da govorimo določnejše — prav manjšinska politika te vlade ubira poti, ki ne morejo bliziti, marveč le odva-jati oba naroda od kulturnega zblizovanja. G. minister Fedele naj bi nekoliko raz-mišljaj, ali more šolska politika, ki sople-menjuje Jugoslovenov v mejah Italije odteguje neogibno sredstvo za širjenje na-obrazbe, materin jezik v šoli: ali more ta-ka politika pospeševati stremljenje po iz-menjavi kulturnih dobrin med obema na-rodoma? Kdor hoče, da bo gorelo, ne sme vlivati vode na žerjavico! Gospod minister Fedele naj bi uvaževal, da je tudi vprašanje kulturnega zblizovanja — kakor vsako drugo dandanes — v neogibni zvezi s politiko. V našem slučaju: z nacionalnim momentom! Zelja po kulturnem zblizovanju med dvema plemenoma, po izmenjavanju kulturnih ustvaritev, istočasno pa zatir-anje narodne kulture med ljudmi, s kate-rimi eno teh dveh plemen živo sočustvuje nacionalno: to pomeni, da se hoče z eno roko zidati, z drugo pa se podira. Kakor Klara, ki po dnevi šiva, ponoči para! Zelja, ki jo je minister Fedele tako lepo izrazil v svojem gori omenjenem pismu, in pa vsakdanje praktično postopanje z jugoslo-venskimi državljani Italije: to sta dva ele-menta, ki sta ne le nezdružljiva med seboj, marveč eden ubija drugega!

Če bi hotel minister Fedele trezno raz-mišljati o teh resnicah, mora priti do spo-znavanja, da se mora politika, ki se praktično izvaja napram jugoslovanskim državlja-nom Italije, temeljito spremeniti ter preiti iz duševne atmosfere nasprotstva in neza-upanja v jasnost zaupanja, pravičnosti in dobrohotnosti, ako niso bile njegove lepe besede v pismu jugoslovanski umetnici le-lepo zvenceče fraze, le tako za parado po slučajni potrebi trenutka!

Znanstveni stiki med univerzo v Ljubljani in univerzo v Padovi

V ponedeljek, dne 9. t. m. odide splošno priznani slovenski znanstvenik-filozof dr. France Veber, profesor na vseučilišču v Ljubljani, v Padovo, v svrhu upostavitve tesnejših stikov med modroslovnimi stolicama imenovanih Univerz.

Na vseučilišču v Padovi zaseda modro-slovno stolicu svetovno poznani eksperimenta-lni psiholog dr. Vittorio Benussi, ki je to-več predaval i: tudi na vseučilišču v Grad-cu, kjer je bil nekaj časa tudi, kot starejši, strokovni učitelj dr. Vebr, pozneje pa kot njegov strokovno-modroslovni sodelavec.

Oba izvrstna znanstvenika sta nadaljevala, kot stvarna «učenca» slovočnega nemškega fi-lozofa dr. Alekseja Meimonga, ki je nedavno umrl v Gradcu, na izgradbi eksaktne — znanstvene filozofije, vsak po svoji poti, k istemu cilju: dr. Veber z metodami čita analitike — opisovanje, dr. Benussi s sredstvi eksperimenta — znanstvenega poizkusa. V zadnjem času se jima je pridružil še dr. Klement Jug na po-lju eksplikativne psihologije — razlagavnega duševstva, ki izrablja enakomerno obe ime-novani metodi, ki je torej stvarno nekaj po-sredovalec med dr. Vebr in dr. Benussi-jem.

V resnici je to vez tvoril dr. Jug, ki je isto-časno tudi vez med vseučiliščima v Ljubljani in Padovi, ker je poslušal predavanja v Pado-vi kot asistent modroslovne stolice v Ljublja-ni ter s tem posredoval medsebojne znanstvene izledke. S smrtjo dr. Juga so bili stiki pregrajeni: zanj je na njegovem mestu globoka luknja. Takoj je bila jasna potreba nadome-stitve dr. Juga.

Umljivo je tedaj, da se je dr. Veber odzval povabilu dr. Benussi-ja da ga poseti v Pado-vi, ko je čul, da se mudi pri nas. Upamo, da bo sestanek slovesnih znanstvenikov rodil do-brih uspehov, in to iskreno želimo, da bi ime-lo blagodejni vpliv tudi na stike obh narodov, ki jim sloveče znanstveike pripa-da.

— Seja mestnega sveta. Danes ob 19.30 se sestane mestni svet, da razpravlja o sledečih predmetih: a) Spomenica svetov-alca Angela Fano glede subvencionira-nega pomorskega prometa. b) Odobritev sklepov, ki jih je občinski odbor sprejel kot nujne. c) Predlog za zgradbo novih tramvajskih prog in kritje tozadevnih stroškov. d) Imenovanje člana stavbinske ko-misije. e) Odobritev nekaterih izpremb pri splošnem poslovniku za delavce in de-lavke, nameščene pri občinskih podjetjih, in dovoljenje izvanredne podpore istim. f) Imenovanje dveh zastopnikov najim-

kov v načelnstvo občinskega zavoda za manjša stanovanja. g) Razprava in odo-britev preventivne bilance za leto 1925.

— Zrebanje serijskega občinskega dolga. Ka-kor je bilo objavljeno v občinskem nazna-nilu št. III-111/1—25 z dne 9. februarja t. l., se je danes vršilo zrebanje 12 seri-j po 20.000 kron mestnega dolga z leta 1916 v nominalnem znesku 34.000.000 kron po obrestni meri 4½%. Izrebanje so bile sle-deče serije: 1073, 1088, 1138, 1597, 1629, 1823, 2123, 2177, 2296, 2377, 2474, 2603.

— Rodoljubje naših «Amerikanov». Telo-vadno in glasbeno društvo «Sokol» v Buzetu je prejelo te dni iz Amerike rodoljuben dar 440 lir. To je zopet lep primer, ki priča, kako so naši siromašni ljudje tudi preko oceana odnesli seboj čut plemenite ljubezni do svoje rodne zemlje, kako zvesto čuvajo ta čut v svojem srcu, kako nemisljivi jih spaja krvna vez s svojim narodom.

Društvena vesti

— Seja «Tržaške kmetijske družbe» se bo vršila jutri ob 16. uri v navadnih prostorih.

— Slov. akad. ler. društvo «Balkan». Danes zvečer ob 9 sešestanek v navadnih prostorih. Podpredsednik.

— «Peterčkove poslednje sanje». Dram. od-sek M.D.P. - Trst priredi v nedeljo, 8. t. m., ob 20., v dvorani DKD pri Sv. Jakobu, to-bajno otroško igr, ki je že bila igrana z ve-likim uspehom po drugih slovanskih odrih. Je to igr, ki zahteva ogromen aparat oseb in tehničnih priprav. Pri tej igri bo so-delevalo preko 50 oseb v nalašč za to izde-lanih kostumih. Nadalje nastopi v 2. in 4. dejanju zbor z nalašč za to priliko skomponiranimi pevskimi točkami.

V prvem dejanju svirajo štiri vijoline pesem uspravko malemu Peterčku, medtem ko za-virja v zadnjem dejanju izbrana fanfara trium-falno pesem Peterčku, ki prihaja v nebesa.

Ne smemo pozabiti na kralja Matjaža in njegov dvor, na čarodeja Grčo, na luno — princeza lazurnih dalj, na palčke in druge gozdnje prebivalce, na mrtvo Peterčkovo ma-mico, ki skrbi ves čas za uboga Peterčka, in sploh na vse, ki jih niti našti ne mo-remo. — Za hitro menjavo in premembo kulis je preskrbljeno. Vseeno pa bodo že itak-kratki podmori skrajšani po lahkih zvokih mandolinistične skupine M.D.P. - Trst, ki na-stopi prvič pred našo javnostjo.

M.D.P. - Trst hoče s to predstavo prosla-viti peto leto svojega obstoja in bo ta dan vse naše občinstvo s svojo navzočnostjo po-kazalo svoje veliko zanimanje, ki je toliko napravilo za našo mladino.

Opozarjamo, da so vstopnice kot sedeži v predprijavi vsake večer od 20. naprej v go-stilni DKD pri Sv. Jakobu.

Pri onih, ki jim je odbor dostavil listke, bodo vstopnice smatrane za sprejete, če jih najkasneje do petka ne vrnejo na naslov: M.D.P. - Trst, Campo S. Giacomo 5. (go-stilna).

— D. K. «Vesna», Sv. Križ pri Trstu. Po to-likem pričakovanju se bo vendar enkrat po-srečilo uprizoriti Moliérovo komedijo v 5. de-janjih «Skopuh». Ta igra je bila pred do-saj časom naštdurana, toda vedno so bile raz-lične, znane zapreke. Tako tudi še preteklo nedeljo, tako da se je uprizoritev zavlekla do prihodnje nedelje. Končno imamo pa ven-dar od oblastva zagotovilo, da se bo predsta-va prav gotovo smela vršiti v nedeljo 8. t. m. Začetek ob 16. uri. — «Skopuh» je prav do-bro naštduran in pričakovali smemo kar najboljšega uspeha. Je to komedija, ki je večno lepa in vedno živa. Uprižarja se še vedno na vseh svetovnih odrih. Seznaniti hočemo tudi naše ljudstvo z večnim Moliérom in nje-govimi deli. — Režira in v glavni vlogi na-stopi g. Kosuta.

Pevsko društvo «Ilirija». Podpisani od-bor se čuti dolžnega zahvaliti vsem, ki so pripomogli, da je pustna prireditelj «Ilirije» nad vse pričakovanje dobro uspeša. Posebna zahvala naj gre vsem onim gg., ki so prepla-čali vstopnino, odnosno darovali za društve-ni fond. — Srčna hvala! — Odbor.

— V petek zvečer ob 8.30 se bo vršila vaja za mešani zbor. Ker se bo vršil v kratkem nastop, se pozivajo vsi člani, da se vaj redno in točno udeležujejo.

— Pevsko društvo «Ilirija» organizira za v nedeljo dne 15. marca velik društveni izlet na Artivze. Vse podrobnosti se pravočasno objavijo. Opozarjajo se že sedaj vsi prijatelji društva kakor tudi vsa bratska društva na ta izlet, ki obeta biti skoz in skoz zabaven.

Odbor.

— S. D. «Adria». Danes zvečer ob 8. uri sešestanek vseh nogometašev v svrhu navodil.

— Trgovsko-obrtni družabni večer se bo vršil, kakor že javljeno, dne 21. t. m. v dvorani Modugno. Ker ta prireditelj spada med najboljše teh vrst in, kar je glavno, ker je na-menjen čisti dobiček za izobrazbo trgovske-ga naraščaja, se predvideva zelo velika ude-ležba. Vabila se bodo začela razpošiljati pri-hodnji teden. Eventualna pojasnila daje Trgovsko-obrtna zadruga.

— M. D. Sparta v Skednju naznanja, da je otroška prireditelj, ki bi se imela vršiti v ne-deljo 1. t. m., prenešana na nedeljo 8. t. m. v isti dvorani in ob isti uri. Dne 1. t. m. se ni vršila prireditelj, ker nismo mogli izposloviti potrebnega oblastvenega dovoljenja. Nedelj-ski udeležniki, ki so prišli zastopaj k Sv. Ani, nam bodo oprstili, saj bodo uvideli, da nismo te neprijetnosti zakrivali mi. Odbor.

— Odbor M. D. «Obzor» javlja, da se vrši danes dne 5. t. m. v društvenih prostorih «pri Tirolcu» znanstveno predavanje s kinematografičnimi slikami. Predaval bo g. dr. Pertot, in sicer: O jetiki.

Ker je predavanje nad vse zanimivo se na-prošajo člani in prijatelji društva, da se ga gotovo in polnoštevilno udeležijo. Tajnik.

SPORT

— S. D. A. Tekma za kupu «Adria», daro-vano po športniku Alojzju Povhu. Kot že javljeno v nedeljski «Edinosti» pri-rejeto tekme za kupu «Adria» v nedeljo, dne 8. t. m. K turneju so se vpisala sledeča društva: S. D. «Adria» I. in II., S. D. «Val» Bar-kovlje, M. D. «Zarja» Rojan, M. D. «Obzor» Magdalena, M. D. «Prosveta» Opčine in M. D. «Prosveta» Trst, M. D

D. P. Općine, S. D. «Adria» I. M. D. P. Trst, S. D. «Sparta».

Po sestavljenem kolektarju tehnične komisije se bodo odigrale v nedeljo, 8. t. m. sledeče tekme: Skupina A: «Jadrano»-«Zarja» na igrišču Jadrana. Sodnik Smerdel Drago. Začetek ob 2.30.

«Adria» II.-«Obzor», na igrišču «Adria». Sodnik Smerdel Rudolf. Začetek ob 3. uri. Skupina B: «Vala»-M. D. K. Općina, na igrišču «Vala». Sodnik Kralj Viktor. Začetek ob 2.30 uri.

«Sparta»-M. D. P. Trst, na igrišču «Adria». Sodnik Smerdel Rudolf. Začetek ob 1.30. Popolni kolektar objavimo v nedeljski številki «Edinosti».

Vodstvo športnega oddelka M. D. «Obzor» (ex S. I. K.) javlja, da je odigrala preteklo nedeljo dne 1. t. m. ob 15. uri na igrišču S. D. «Adria»-Trst, trenajzna tekma med mešano četo M. D. «Obzor» in mešano četo S. D. «Adria». Izid tekme je 5 : 1, v prid M. D. «Obzor».

— **S. K. «Nanos»** — **Vipava**. V nedeljo 1. 3. 1925. se je vršil v Vipavi II. občni zbor S. K. «Nanos». Izvolil se je nov odbor. Med odborniki je tudi nekaj uglednih Vipavcev. Govorilo se je tudi o ustanovitvi ženskega oddelka — hazene. Pa stvar še ni dozorela. Udeležba je bila zelo velika in videlo se je, da prihaja v Vipavo nov duh, neko pomlajeno zanimanje za šport in za organizatorično delovanje. Da bo klub tudi tehnično bolj dovršen in vse lepše uspeval nego lani, nam jamči že to, da je bil izvoljen za načelnika tov. Zvonimir Lašič. Velike važnosti je bil občni zbor tudi radi tega, ker je znova poizvel klub, ki je od jeseni sem nekoliko tiho zaspal. Poleg tega se obeta nekaj novih, dobrih in že izvešanih igralcev. Govorilo se je tudi o vstopu v «Špor. Udr.» — kar se v najkrajšem času zgodi. Tako se je poživilo naše delovanje in v kratkem bomo lahko nastopili s tekmi.

Iz tržaškega življenja

— **Arctacija poštnih uslužbencev**, ki so odpirali priporočena pisma ter pobirali iz njih čke. Pred kratkim je trgovski zastopnik Humbert Grippa, stanujoč v Cologni št. 25, prejel od nekega odvetnika iz Bologne pismo obvestilo, da sta bila odposlana na njegov naslov v priporočenem pisnu dva čeka, eden za 2500, drugi za 500 lir. Grippa je več dni čakal na čeka, ki jih pa od nikoder ni bilo. Nekega dne, ko je moč že sklenil, da pojde pogledat na pošto, če ni mogoče pismo tam običalov je našel pri vratih svojega stanovanja odrezek za prevzetje priporočenega pisma. «No končno sta čeka tu», si je mislil malo ter hitel na pošto. Dobil je priporočeno pismo, ki ga je pričakoval, a ko ga je odprl, je presenečen ugotovil, da čekov ni; našel je le listek, na katerem je bilo zapisano s svinčnikom: «Naznanjam Vam, da bom odposlal čke čez par dni. Pozdrav Tamara.» Grippa je ostrel, ker mu je bilo ime Tamara docela neznan; uvidel je, da mora biti pri vsej stvari nekaj nepoštevnega vmes, in v tem prepričanju je javil zadevo kvesturi. Preiskava, ki so jo

takoj uvedli varnostni organi, je kmalu pokazala, da je bilo priporočeno pismo odprto na tukajšnji pošti, kjer je bilo pridržano, ker poštni uslužbenec, ki bi moral izročiti pismo naslovljencu, ni našel slednjega doma. Tako je bilo namreč napisano na zavitku. Sprito te ugotovitve je seveda padel sum na dotičnega poštnega uslužbenca, 20letnega Marijana Gojtan, stanujočega v ulici Manzoni št. 17. Pri zaslišanju je skušal mladenič odvrtni od sebe vsak sum, a je kmalu zabredel v nasprotja in naposled je priznal, da je odprl priporočeno pismo ter se polastil čekov. Povedal je dalje, da sta mu pri tem nepoštenem dejanju pomagala 19letni Josip D'Aprile, stanujoč v ulici Crocicchio št. 18, in 21letni Bruno Zorn, stanujoč v ulici Carducca št. 36, oba poštna uslužbenca; čeka je vnovič pri nekem tukajšnjem denarnem zavodu njihov prijatelj 30letni Alojzij Ivancich. Denar — 3000 lir — so si potem vsi štirje razdelili «po bratovsko» med seboj. Gojtan je končno še olajšal vest z izpovedjo, da je svoječasno odprl eno priporočeno pismo, naslovljeno na nekega Levija, ter pobral iz njega znesek 120 lir v gotovini.

Podjetni postaršniki in njih zanesljivi tovariši so bili aretirani.

— **Ponočni gostje v gostilni**. Včeraj v prvih jutranjih urah so se neznan ljubitelji dobrega prigrizka vtihotapili v gostilno «Alle due colonne» na trgu Goldoni, kjer so se prav poceni preskrbeli s sirom, salamom, klobasami in podobno okusno svinjko. Radovedni jih je gnala, da so odprli tudi predal za bankom, iz katerega so pobrali nekaj drobca in par zastavnih listkov. Predno so odšli skozi dvorišna vrata, koder so prišli, so si ponevno gostje pridno postregli s piščico. Toda ukradene klobase, mečkarjem nabraže ne bodo pustile mirno spati, kajti ko so se napotili domov s plenom, so našli na korzu Gariibaldi na nekega nočnega čuvaja, kar jih je na mah spravilo v slabo voljo. Trije so se spustili v divji beg in ušli, četrti pa, ki očividno ni mel tako lahkinih pet kot tovariši, je prišel v pest čuvaja, ki ga je spremil na bližnji policijski komisariat. Tam je bil kraček spoznan za 18-letnega Marija C., stanujočega v ulici Rigutti št. 28. Upanje je, da mu bodo pobeželi tovariši kmalu delali družbo pod zamrežnim oknom.

— **Življenja se je naveličalo**. Temne misli so šinile sinoči v glavo 39-letnemu tečaju Jakobu Slavich, stanujočemu v ulici T. Luciani št. 10. Zazdelo se mu je tako pusto v tej solzi dolini, d. asi je zaželel boljšega življenja. V tem hrepenenju je okoli 18. ure izpil v svojem stanovanju precejšnjo količino jodove tinkture. Zdravnik rešine postaje je preprečil življenja sitemu možu pot na oni svet s tem, da mu je izpral želodec; nato ga je dal prepeljati v mestno bolnišnico.

— **Identifikacija utoplenca**. Neznaneč, o katerem smo večer poročali, da je predsinocnjim skočil pri pomolu «Audace» v morje ter utonil, je bil spoznan za 37-letnega čevljarja Ivana Okraglič, rodom iz Kala pri Kanalu, stanujočega pri Sv. Alojziju št. 1888.

poleg kakih 40 učiteljev tolminskega okraja tudi mnogo drugega občinstva, tako da je bila društvena soba premajhna. Poslušali so s pozorno napetostjo sledit izjavam gosp. predavatelja. Svoje predavanje je imenoval «Uvod v filozofijo s posebnim oziranjem na pedagoška vprašanja». V svojem «uvodu» nam je g. profesor podal 5 bistvenih razlik fizičnega in duševnega življenja in sicer 1. razliko v danosti, 2. razliko v istosti, 3. razliko v lastnosti, 4. razliko naperjenosti in 5. razliko v subjektivnosti. — Ob 2. popoldne se je predavanje nadaljevalo v obsežnejših prostorih obrtne šole. To predavanje je bilo namenjeno tudi drugemu občinstvu, zato je bila udeležba nad vse pričakovane. Videti je bilo, da bi rad marsikdo spoznal te globoke in marsikomu dosegal nepoznane pojme notranjega duševnega doživljajškega življenja. Zlasti mnogo je koristilo to predavanje učiteljem in učiteljskim, ki so se ga v obilnem številu udeležili. Tema popoldanskega predavanja je bila razvoj in struktura umskega in nagonškega doživljanja. Prišel je g. profesor predavanje z narodnim pregovorom: Imej glavno in srce na mestu, in iz tega pregovora je razvijal vsu ono globoko filozofsko utemeljevanje in razlaganje. Umske doživljaje je delil v posamezne razlikovalke se vse in tako tvoril posamezne pododdelke. Trdil je in ugotavljal, da so umski doživljaji poslušanje glasov itd. popolnoma avtonomni, da sami zase obstojijo, medtem ko so nagonski doživljaji (stremjenje, hotenje, odvrtačenje itd.) popolno neposredno zavisni od predstavljanja objektov. Svoje predavanje je g. profesor dokončal rekoč, da je stvarina preobširna, da bi jo mogel v tako kratkem času predelati. Upa pa, da se bo v jeseni zopet povrnil v naše Primorje in nam zopet predaval.

Kakor razvidno iz njegovih izjav, je g. profesor strogo dualističnega naziranja. Namen njegovih predavanj je bil, dokazati, da obstoja poleg zunanjega fizičnega in vidnega sveta, tudi notranji, duševni svet, ki je strogo ločen od zunanjega.

Hvaležni smo g. profesorju za obilno duševno hrano, ki nam jo je dal in mu izrekamo na tem mestu ponovno zahvalo.

— **Učiteljske**. Učiteljski št. se so vrnili in v ponedeljek se je pouk zopet pričel. S svežimi in odpočitimi močmi so se dijaki lotili zopet svojega študija, zlasti ker so sedaj precej zamudili s tritedenskim počitnicami.

— **Zahvala**. D. d. k. — Tolmin se tem potom najiskrenejše zahvaljuje «Zvezi prosvetnih društev», da se je spomnila tudi Tolmina in onih, «ki ne znajo drugega kot plesati» ter preskrbela, da je prišel tudi v naš kot g. dr. Veber in predaval o znanem predmetu «Naši duševnosti». Le škoda, da ni bilo več učiteljskih šolnikov v Tolminu, ker se se niso bili vrnili s «skratitinih» počitnic. Predavanje je bilo za Tolmin velik dogodek. Ko smo zapuščali dvorano, nam je zadrževala našo radost misel, da se g. profesor še prezaglad poslavja od nas, in se bi ga hoteli poslušati. Najlepša zahvala torej njemu in «Zvezi», ki se nas je spomnila. — D. d. k.

— **Irdija**. Telovadno društvo v Irdiji priredi dne 7. t. m. ob 20.30 v dvorani hotela Didic «Telovadno akademijo» s sledečim sporedom: 1) proste vaje moškega naraščaja, 2) orodna telovadba moškega naraščaja, 3) proste vaje deklic, 4) vaje s palicami v trojčah (deklic), 5) skupne proste vaje članov in članic, 6) orodna telovadba članov, 7) vaje s kiji (člani), 8) proste vaje članov, 9) proste vaje članic, 10) skupina. — Z. ozirom, da je spored jako zanimiv, vabimo prijatelje iz okolice, da v čim večjem številu posejijo to prireditve. — Odbor.

Iz tržaške pokrajine

— **Postojna**. V nedeljo 8. marca ob 8. uri zvečer go gostovala pri nas tržaška «Čitalnica», ki uprizaro pod okriljem tukajšnjega dramatičnega krožka «Soviča» znamenito D. Nicodemo-jevo trodeljano «Scampolo». To duhovito delo nadarjenega italijanskega pisatelja je doživelo že preko tisoč uprizoritev in je postalo prava vaba za publiko. Tržaška «Čitalnica» je igrala trikrat «Scampolo» vsakikrat pri razprodanih dvorani. V glavni ulogi nastopi g. Terčič, član ljubljanskega gledišča; v naslovni ulogi pa gđ. Hrovatinova. Igro režira A. Širok. — Otrokom vstop zabranjen. — Ker se je bati navala na blaginjo je predprodaja vstopnic pri g. Petriču.

— **Iz Koprive na Krasu**. (Nekaj zgodovine našega društva «Zarja»). — Dne 2. februarja t. l., na dan svetnice, se je vršil 28. letni redni občni zbor pevsko-balnega društva «Zarja». Takoj po blagoslovu so začeli prihajati naši člani, članice in tudi drugi zavedni Koprivci na zborovalni prostor, tako da je bila Zegova dvorana malo do ne polna. Ob 15. uri je otvoril zborovanje predsednik, ustanovitelj našega društva, g. Anton Bole, z jedrnatim pozdravnim govorom na navzočce. Poudarjal je, da je ravno istega dne pred osem in dvajsetimi leti tedni pripravljali odbor dobil od tedanje politične oblasti potrditev pravil. Isti dan je društvo začelo svoje delovanje za procvit in povzdigo naše mladine na kulturnem polju. Kot mnogokratni predsednik ter najboljši poznavalec društva je g. ustanovitelj orisal društveno delovanje od ustanovitve do danes. Člani, prepričani, da je imelo društvo v g. Boletu veliko zaslobo ter svojo najboljšo silo, so ga enoglasno imenovali za častnega člana društva. Nato je bilo podano tajnikovo poročilo nam je bilo razvidno, da je kljub težkim današnjim razmeram društveni napredek nadvse zadovoljiv. — V novi društveni odbor so bili enoglasno izvoljeni: predsednik: Gulič Josip, Brje 6; podpredsednik: Lavrentič Franc, Kopriva 25; tajnik: Pirc Bogomir, Kopriva 61; blaginjak: Ukmar Franc, Kopriva 51; Ukmar Josip, Kopriva 19; Zivec Ignac, Kopriva 69; Ukmar Alojz, Kopriva 17; Brundola Franc, Kopriva 7; namestnik: Bele Venceslav, Kopriva 52; Zvab Franc, Kopriva 47. — Po izvolitvi odbora se je predsednik prijazno zahvalil za zaupano mu mesto ter obenem v imenu društva čestital na novo imenovanemu častnemu članu. Tem potom izreka odbor najlepšo zahvalo društveni članici g. Ernesti Zegovi za prepuštev dvorane ter našim zavednim Koprivcem, kateri kažejo veliko vneto za svoje domače društvo. Dasi ima društvo lepo število članov, se je istega dne vendar vpišalo še 15 novih. Ker je društvo obnovilo svoj nekdanji širši pevski zbor, kateri vsled raznih razmer ni deloval že dve leti, se boče spet pokazati na našem domačem odru, in sicer ob priliki svoje društvene spomladanske veselice, ki se bo vršila na velikonočni ponedeljek, 13. aprila t. l., z bogatim sporedom, ki bo

natančno in pravočasno objavljen. — Prosi se sosedna bratska društva, da to uvažujejo.

Vesti iz Istre

— **Iz Hrpelja**. 15. februarja je priredilo pevsko društvo «Zvezda» iz Hrpelja s sodelovanjem raznih bližnjih pevskih društev pustno veselico. Kljub temu, da je ves dan snežilo, je bila dvorana gosp. Križmana vendar nabita do zadnjega kotička in ljudje so morali stati vsled premajhne prostora tudi v predsobi dvorane.

Zvonenje na odru nam je naznanilo pričetek. Prikaže se nam mešani zbor društva «Zvezda» in zapoje milo in lepo pesem «V snegu». Nato so sledile pesmi drugih zborov. Peta točka je bila «Tiha noč», ženski dvospev s spremljevanjem orkestra, katere se je morala na željo ljudstva ponoviti. — Po končanem petju smo imeli priliko slišati domačo godbo iz Hrpelja, ki nam je igrala operni komad, in sicer «Sinfonia nell'opera Nabucco». Ljudstvu se je ta komad prav dopadel. — «Nevesta in kobila» je bila burka v enem dejanju, pri kateri so se ljudje prav do srca nasmejali. Igra je bila v celoti dobra, posebno pa se je pokazal na svojem mestu oče neveste in gospodar kobile. Svojo vlogo je prav dobro igral. Služkinja pa je bila za svojo vlogo premlada, toda vendar na mestu, nevesta je bila pretihla in brez kretenj. Zenin je preveč poslušal šepetavca in zato ni mogel igrati zadovoljivo svoje vloge in je bil na splošno premrtev, šepetavec pa preglasen. — 12. točka: «V ječi», burka iz vojaškega življenja. Stotnikovo obnašanje, glas in pravilno govorjenje prav dobro in povaljno, ključar je bil nekaj časa na mestu, v celoti smo bili s prireditvijo prav zadovoljni. Obilna udeležba in zanimanje s strani našega občinstva pa sta bili dozaj, kako potrebne in priljubljene so našemu ljudstvu slične prireditve.

— **Iz Brda pri Jelšanah**. — **Huda vremenska neizgoda**. V občini Jelšane in v njeni okolici je pred kratkim divjalo silno neurje, ki je povzročilo ponekod zelo veliko škodo. Močan južni veter, ki je pihal nepretrgoma več dni je končno narastel do take silovitosti, da je odnašal vse, kar ni bilo dobro pritrjeno; lomil in ruval je drevesa, odpiral strehe ter rušil manjša poslopja. Posebno silno je bilo neurje na Brdu, kjer je vihar deloma razdelal strehe pri 47 hišah. Najhujeje so bili prizadeti kmetje, katerim je uničil vse veliki požar v oktobru 1920. Da jim ni vihar popolnoma odnesel s cinkasto pločevino kritih streh, so morali ti rezevi nositi nanje težko kamenje pri čemer so pomagali vsi vaščani; morali so jih tudi vezati z verigami in vrvmi, kar je bilo sprito silnega viharja, kaj naporno delo. Po viharju se je vsul močan dež, bil curkoma več dni. Siromašno ljudstvo je obupano, ker nima sredstev, da bi popravilo svoja borna bivališča. Upanje je, da bodo oblastva prisrskoškodovancem na pomoč, kajti kmalu po neurju je prišla na lice mesta uradna komisija, da prečeni škodo.

Znanost in umetnost

O umetni svili

Ravno pred tednom dni so objavili vsi večji italijanski listi zelo obširno in nekam visoko donosečo poročilo o obnem zboru delniške družbe «Snia-Viscosa», na katerem je bil stavljen predlog, da se povisa delniška glavnica od 600 milijonov na eno milijardo lir. V času, ko smo sicer že precej vajeni tako visokih števil in še večjih, je morda ta povisek sam na sebi manj vzbudil zanimanje čitateljev kakor dejstvo, da gre za družbo, ki vzdržuje tovarne za izdelovanje umetne svile. Radi tega ne bo neumestno, da se tudi mi nekoliko seznanimo s tem predmetom.

Italija proizvaja, kakor je vsem znano, izmed vseh evropskih držav največ svile. Svilni prelec uspeva pač najbolj pod podnebjem, kakoršno je v Italiji. Tako je l. 1912 Italija pridelala nad 4 milijone kilogramov surove svile; daleč za njo sledijo šele druge države, na prvem mestu Francija s pol milijona kilogramov. Največji pridelalec sta istega leta izkazala domovina svilenega prela Kitajska s sedmimi milijoni kilogramov (mnogina, ki se je uporabila doma, ni vstela) in Japonska, kjer gojijo svilne preleže že od drugega stoletja pr. Kr., s približno enakim številom kilogramov. V Evropo se je prenesel svilni prelec šele v šestem stoletju po Kr., in sicer na grške otoke, odkoder je prešel na Španjo. Čudno je, da uspeva najbolje tam, kamor so ga zanesli najzadnje, namreč komaj v XIII. stoletju, t. j. v Italiji in Franciji. Že leta 1915 pa je prevzela Japonska prvo mesto in prekosila celo Kitajsko. Kakšno je razmerje sedaj po velikem potresu na Japonskem, mi ni znano.

Ker gojijo svilnega prela že dolga tisoletja (baje že od četrtega tisoletja pr. Kr.), je postal že docela domača žival, ki bi si sama ne mogla pomagati ter bi brez človeškega negovanja žalostno poginila. Svilo dobivamo od čokonov, ki jih sprejedo prečlove gosence. Te namreč izločajo skozi dve mali odprtini pod ustmi tekočino, ki spominja po kemični sestavi na roževino in ki se na zraku zelo hitro strdi. Imenujemo jo fibroin. Ob enem pa izločajo iz drugih žlez nelo lepljivo snov, svilni klej ali sericin, s katerim zlepljajo obe svileni niti v eno samo nit. Tako izdelovana nit meri na tisoče in tisoče metrov. Svilne niti, ki jih pridobivajo iz čokonov, se odlikujejo po lepem sij, izredni prožnosti in posebni trpežnosti. Radi tega je med vlaknati izdelki svila najbolj cenjena.

Ker pa je razmeroma zelo draga, so izkušali jo nadomestiti z drugimi vlakni rastlinskega izvora. Kot izvrsten nadomestek se je izkazal takozvani rami ali kitajski trava, to so vlakna bele koprive, ki raste v Vzhodni Aziji, v Afriki in Srednji Ameriki. V Italiji so izkušali s pridom uporabiti vlakna, ki se dobivajo v ličju murve. Tozadevni poizkusi pa niso menda še končani. Kitajci izdelujejo sicer iz teh vlaken že iz pračasov sem papir.

Razen tega pa ni manjkalo poizkusov umetno ustvariti svili podobna vlakna. S to idejo se je bavil že l. 1886. grof Hilare de Chardonnet, ki je izkušal do dela posnemati svilenega prela. Mesto fibroina je uporabil kolodij. Ako zmešamo namreč solitno in žvepleno kislino z očistnim bombažem, nastane nitroceluloza, ki je zelo eksplozivna snov, splošno znana pod imenom «strelni bombaž». V alkoholu in etru se nitroceluloza raztopi. Tako raztopino, ki je precej gosta in se uporablja v kraljstvu in pri fotografiranju, imenujemo kolodij. Chardonnet je stiskal kolodij skozi zelo tanke steklene cevi v vodo, kjer se kolodij zelo hitro strdi, ker se deloma zopet pretvori v celulozo. Tako pridobljena vlakna imenujemo kolodijška svila ali na čast izumitelju svila Chardonnet. Toda kolodijška svila ni nič drugega nego celuloza

bombaž in težko bi prepričali gospe in gos podčine, da bi se oblačile s tako lahko gorljivo tkanino. Odpovedala bi bržkone celo utemeljitev, da so obleke iz «strelnega bombaža» moderne. Toda Chardonnet jih je rešil celo te izkušnje, da bi poizkusil tako nevarne obleke, ker že l. 1890. se mu je posrečilo denitrizirati nitrocelulozo in jo pretvoriti v navadno celulozo. Kasneje je celo izumil način, po katerem se strdi uporabljena raztopina že na zraku kakor fibroin pri svilnem prelu.

Poleg kolodijške umetne svile so se tekom zadnjih treh desetletij pojavile še druge vrste umetne svile.

Največji uspeh pa je vsekakor dosegal dosegla takozvana «viskozna» svila, ki se izdeluje naravnost iz celuloze in po kateri nosi tudi v uvodu omenjena italijanska družba svoje ime. Izumil jo je l. 1901. Anglež Stearn. Kot izhodna snov služi lesna celuloza, in sicer takozvana sulfitova celuloza, ki jo dobivamo, ako skuhamo lesne ploščice (najbolje smreke) pod močnim pritiskom v sulfitovem lugu (t. j. v raztopini kislega kalcijevega sulfit). Les razpade pri tem v vlakna, ki so čista celuloza. To obdelujejo z natrijevim lugom in vodo, nakar se v prisotnosti zraka pretvori v oksicelulozo. Po daljšem procesu se končno pretvori v nekako hidrocelulozo, takozvano «viskozno», ki pa ni nič drugega kakor nekako prehodno stanje celuloze, ker se po kratkem času zopet pretvori v neraztopljivo celulozo, v vreli vodi celo takoj.

Prvotna viskozna svila ni imela značilnega svilenega sija. Kasneje so odpravili tudi ta nedostatek, glede sija pa zaostaja še vedno za svilo Chardonnet.

Umetna svila se v splošnem po zunanosti ne razlikuje od prave svile, da gotove vrste imajo celo lepši sij kakor prava svila; pač pa je umetna svila manj trpežna, zlasti pa manj prožna. Tudi se razne vrste umetne svile pod učinkom vode zgrbančijo. Radi tega uporabljajo umetno svilo v prvi vrsti za izdelovanje takih predmetov, ki se ne perejo in od katerih se zahteva lep sij, kakor trakov za klobuke, kravato in pasamanterijskih izdelkov. Tudi za tkanine ni umetna svila sama pripravna, zlasti ne kot osnutek. Pri vseh tkaninah razločujemo namreč dva sestava med seboj vzporedne niti, ki se drug drugega prepletata. Podolžne niti imenujemo osnutek in te ravno ne smejo biti iz umetne svile. Pač pa so lahko pri mešanji tkaninah povprečne niti, takozvani votek ali trama, iz umetne svile.

Po dosedanjih uspehih lahko sklepamo, da si je umetna svila že ustvarila svoje posebno delovno polje in da se tem dalje bolj uveljavlja poleg drugih vlaknatih izdelkov. L. 1904. so izdelali samo 1.400.000 kilogramov umetne svile, predvsem svile Chardonnet, l. 1924. pa že 58.000.000 kg, za tekoče leto pričakujejo celo 69.000.000 kilogramov.

Za primerjanje naj omenim še, da se je leta 1924. pridelalo 3.900.000.000 kilogramov bombaža in 980.000.000 volne.

Italiji je pripadalo v zadnjem letu četrto mesto med državami, ki proizvajajo umetno svilo. V tem letu hoče doseči drugo mesto in v doglednem času celo prvo. In v to naj služi omenjeni povisek glavnice. Referent sam je na obnem zboru opozoril, da bo marsikdo očital, da je tak velikanski razvoj industrije v Italiji neločljiv, ker primanjkuje velike širvine. Ta nedostatek pa hočejo nadomestiti s preobilico delavstva, ki z njo razpolaga Italija. Kakšen bo uspeh, bo pokazala že bližnja bodočnost. Da pa omenjeni ugovori niso tako brezsmiselni, zaez najbolj nerovno pri zadevanje oficijelne Italije, da si ohrani pravice do petrolejskih virov v Albaniji.

L. C.

Največji človeški sovražniki

V davnih predzgodovinskih dneh so bili najhuji sovražniki človeka divje zveri. Noč in dan se je boril človek proti njim in končno mu je uspelo, da jih je toliko obvladal, da mu je postalo življenje prično varno. Danes se človeštvo ne boji več divjih zveri in tudi strupenih kač se ne boji posebno; sovražniki, katerih se še najbolj boji, so male žuželke in pa tisti drobni mikroorganizmi, ki jih niti ne vidi s prostimi očmi in ki povzročajo razne hude bolezni.

Entomologi so tisti znanstveniki, ki proučujejo žuželke, in eden med njimi je rekel, da če bi padlo žuželkam na misel uničenje človeškega rodu, bi to storile v jako kratkem času. Malokdo se zaveda, kako velikiški je svet žuželk. Če bi se žuželke ne borile same med seboj in bi se mogle neomejeno razmnoževati, bi v par letih napravile življenje na zemlji popolnoma neznosno za ljudi in živali stvo.

Dejstvo je, da če bi se nekatere žuželke, na primer kobilice, mogle samo par let nebrzdano razmnoževati, bi jih postalo toliko, da bi požrle vsako bilko in vsak zelen listič na zemlji. In to bi tako uničile rastlinstvo, bi moral izginiti tudi človeški rod; izginiti bi moralo vse živalstvo. So zopet druge žuželke, ki bi prav lahko uničile naš živež, če bi hotele, in človeški rod bi poginil od glada.

Sicer pa bi jim ne bilo treba niti tega, ker bi nekatere žuželke lahko začele z direktno vojno proti nam, in mi bi podlegli navzlic temu, da si domišljamo, da smo vladarji sveta. Vojna moč mravelj samih zadostuje za to. Mravlje so mnogo bolj na gosto naseljene kot so ljudje. Z izjemo skrajnega severa ali juga je težko kje na zemlji kvadratni kilometer suhe površine, na katerem bi ne živelo na milijone mravelj.

Neke mravlje po povsem neškodljive, druge niso. Med poslednjimi so pa vrste, ki imajo strašne uničevalne lastnosti. Dobra tri leta je od tedaj, ko so pisali listi o veliki armadi mravelj, ki se pomika proti Austinu, glavnemu mestu ameriške države Texas, in o velikem strahu prebivalstva, ki ni vedelo, kaj naj počne. Ni mi znano, kako so se borili proti tej preteči nadlogi. Argentinska mravlja je škodljiva svoje vrste. Predvsem uničuje vse vrste rastlin, ker izgljoje popke na njih, cvetje in sadove. Po vrhu vsega tega pa je še nepremagljiva uničevalka perutnine in je nevarna celo človeku.

Mnogo je slučajev, ko so argentinske mravlje umorile dojenčce v zibelkah. Hiša, ki je od njih napadena, je naravnost v brezupnem stanju. Zadejo v vse razpoke, ne bojijo se mraza ledenice, dokler čutijo, da je v njej kaj živeža. In ta tako silovita škodljivka je majhna, temnorjava živalica, ki izgleda nedolžno kot le kaj. Doma je v Braziliji in Argentini in v Južni Ameriki, odkoder se je na parnikih in ladjah razširila v mnoge kraje sveta. Imamo jo že v Italiji in zakon je v veljavi, ki človeka, da se mora vsak pojav teh mravelj naznaniti oblastvom, ki morajo izdati potem potrebne ukrepe za uničevanje tega drobnega vraga.

Vesti z Goriškega

Uredništvo in uprava «Edinosti» v Gorici se nahajata v ul. Carducci ob 7, I. nadst. Uradne ure od 10.—12.

Zveza prosvetnih društev

Pred dobrimi šestdesetimi leti je začelo tudi pri nas Slovenci nenavadno živahno gibanje: ustanovila so se prva prosvetna društva. Redka so bila in slabotna; malo petja, čitanje časopisov, predstavljanje priproste igrice — to je bilo vse njihovo snovanje. V teku petdesetih let se je število društev silno pomnožilo. Iz mest in trgov so se razširila v večje vasi in končno tudi v male. Ti pred vojno je imela že vsaka kolikaj pomembnejša vasica svoje društvo. Toda naša društva se niso okrepila le po svojem številu, ne — tudi njih delo je postalo vse bolj obširno, bolj premišljeno, — bolj vsestransko, bolj koristno. Povsod so prepevali, pevski zbori našo krasno pesem, tamburaški zbori ter celo godbe na pihala itd. so jim stali že mnogokje ob strani. Igre, ki so se uprizarjale po svetovnih odrih, so bile predstavljene pred veliko vojno že tudi pri nas, po malih naših vasi. Celotno predavanja, poučni govori in sestanki so se že obdržali po naših društvih. Marsikako društvo si je že nabavilo malo knjižnico, — vsako pa je imelo urejeno čitalnico. Skratka naša prosvetna društva so pred vojno postala prave ljudske učilnice, ljudske vzgojevalnice — naše visoke šole.

Velika vojna je ta lepi, razveseljevi razvoj na mah prekinila. Prekinila, a ne uničila. Naše javno življenje od konca svetovne vojne pa do danes, ter celo v dobi nekake vojne, ki je začela po zaključku svetovne vojne, katero nasilno dobo ravno kar končujemo, — vse to življenje pa kaže, da se vrnemo že v popolnoma redne čase mirnega stvarjanja. Marsikje so se društva že dvignila na predvojno višino, druga jih dotečajo — posebno v zadnjem času z ogromnimi koraki. Naše ljudstvo se je opomoglo od krvavih vtisov iz dobe uničevanja, rušenja in moritev, ter začenja zopet živeti mirno, resnično človeško življenje: zahotelo se mu je prosvetnega življenja in stvarjanja.

Da smo ta veliki odmor ter uničenje tako naglo preboleli, ima velik del zaslug zdrava, prosvetna duševnost našega ljudstva. Pri tem pa tudi ne smemo pozabiti naše goriške prosvetne, društvene matice — **Zveze prosvetnih društev**. Koliko obnovitvam prosvetnih društev ni žumovala? Koliko jih je, ki jim ni tekmo nedolga svojega obstoja pomagala?

Bilo je to tudi potrebno, — in bo v bodoče še bolj. V novih razmerah — novi zakoni, nove določbe, nova oblastva, ki niso bila, in še vedno niso dovolj naklonjena našim društvom! Kdo bi posredoval, tolmačil, ko oblastva ne poznajo ljudstva, razmer, jezika? Koliko društev se ni obnovljenih, koliko bi jih moralo biti na novo osnovanih? Težki gospodarski položaj zahteva bolj razboritih, bolj izobraženih ljudi. Kje naj se izuče? Sola vsega tega ne zmore, — najmanj pa v nerazumljivem jeziku. Zato se morajo naša društva razvijati, po številu; vsaka vas ga mora imeti, — ter po vsebini, po globini: vedno več naj se v društvu nauči, izobrazi po srcu in glavi. Za to mora skrbeti naše ljudstvo samo s svojimi društvom, ki so se združila v «Zvezo prosvetnih društev», ki potem v imenu vseh, z močjo vseh za to srbijo.

Naša društva so se tudi v veliki meri zavedala važnosti tega osrednjega društva ter se ga oklenila. Nekatera so nezaupljiva zasta-

Vaša gospodinja ve, kako težko je rešiti hišo mravelj, če so zalele enkrat v njo, ne glede na to, kakšne vrste so. Baš njihova majhnost je vzrok, da jim ne moremo priti v okoli, ne da bi uničili tudi hiše same. Ljudje so poskušali proti njim marsikaj. Poslužili so se strupenih plinov brez uspeha, kajti čim je bila hiša zopet prezračena, so prišle mravlj nazaj. Jasnje je torej, da če bi argentinska mravlja ali katerakoli druga vrsta mravelj poskušala spoditi človeštvo v morje, bi se ji to tudi posrečilo.

Povprečni človek ne more pojmiti, kako velikanske vrednosti za človeštvo so proučavanja entomologov in njihovo delo sploh. Čim več vemo o žuželkah, tem lažje se jim postavljamo po robu, ko se bo nevarnost pojavila. Boj je lažji, ko se sovražnik pozna.

Milijarde in milijarde lir škodo napravijo po svetu razni škodljivci, ki spadajo v kraljestvo žuželk. In tu je obširno polje za izumitelje uničevalnih sredstev. Dobrotniki vsega človeštva bo postal vsak, ki bo izumil kako uspešno sredstvo zoper te vrste sovražov.

F. M.

Izšla je ravnokar bogato ilustrovan knjižica "Otroško perilo" z navodili za krojenje, šivanje in vezenje vsakovrstnega perila za otroke. Sestavila Milka Martelancova. Dobi se v knjižarnah po L. 450. Naravnice "Zenskega sveta" dobje knjižico za L. 350 v tečajih za ročna dela in v pisarni Zenskega dobrodelnega društva ob ponedeljkih in četrtkih od 16.—19. ure. Narocila se tudi po pošti pri upravi "Zenskega sveta" v Trstu, Centro, cas. post. 384.

"Pevec". Izšla je 1/2 štev. "Peveca" za l. 1925. z naslednjo vsebino: Premr. Dr. Jos. Čerin. — Prijatelj slovenske pesni! — Aljaž, Pevski spomini. — Naši zbori. — Vestnik P. Z. — Iz glasbenih listov. — Doma in drugod. — Sporočilo uprave. — Glasbena priloga. — I. Schwab, Zvonovi. — Schwab, Kukovca. — Premr. Moj blagoslov.

"Pevec" si je pridobil v tisku svojega štiritletnega obstoja odličnih zaslug za popularizacijo slov. pesmi in ga priporočamo vsem prijateljem lepega petja. Prinaša stalno glasbeno prilogo. Izhaja vsak drugi mesec in se naroča pri upravi v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7. Stane za glasbeno prilogo vred za Jugoslavijo Din. 30, za Italijo L. 15, za Avstrijo K. 40.000, za Ameriko 1 dolar.

Konec caristične Rusije

Nedavno je naš list prinesel nekaj zanimivosti o dobi Rasputina in kako je ta pustolovec končal svoje življenje. Rasputin je bil eden med onimi, ki je pomagal zakotaliti državno kroglo po pobojah v pred. Seveda vzrokovi in povodovi za srmojni konec carističnega režima je vse polno.

Ravnokar so izšli spomini znamenite dvorne dame, kneževke Nariškinove. Jeli zaveta Aleksejeva Nariškin, ki je bila dvorna dama za časa zadnjih carjev, je dobro poznala vse dvorno življenje: javno, zasebno in politično. Spadala je med one duhovite in vsestransko izobražene ženske, kakor jih včasih zasledimo tudi v višjih krogih. Njeni spomini obsegajo pač dolgo dobo in obravnavajo razne dogodke evropske politike. Nas zanimajo seveda časi, ki smo jih sami preživeli, zanima nas predvsem zločin Rusije in okoliščine, ki so morale dovesti do tega. Tudi iz njenih spominov spoznavamo, kakšen slabši je bil zadnji ruski car Nikolaj II. in kakšno usodno vlogo je igrala carica.

Zatorej posnemamo nekatera mesta, pričeni z l. 1914. Knežinja Nariškinova tako-le pripoveduje:

Umor nadvojvode Franca Ferdinanda me je potrl. Spočetka sem vključ vsemu upala, da ne pride do vojne, zato me je napoved vojne zelo iznenadila. Takoj sem nastopila potovanje iz Krima v Petrograd. Potovanje se je zavleklo, zakaj mobilizacija je bila v polnem tiru. Carica je bila v mestu, toda videla sem jo samo trenotek, ker je šla v Peterhof, da sprejme carico mater. Carica mati je prišla naslednjega dne in tudi jaz sem bila pri njej sprejemu v Peterhofu navzoča. Bila je strašno jezna na Nemce; pa tudi mi, ker to vojno je povzročil cesar Viljem, ki se je nanjo štirideset let pripravljala.

Kakor je zahteval običaj, se je car podal v Moskvo, da razglasi narodu, kaj se je zgodilo. Dvor je ostal nekaj časa v Moskvi. Proglas velikega kneza Nikolaja Nikolajeviča mi je ugajal. Carica se je posvetila ranjenecem in v zimski palači ustanovila zavod za izvežbanje usmiljenih sester. Tudi njene hčerke so oblekle belo oblačilo usmiljenih sester. Dasiravno se je carica žalostila, ker je vojna zadela mnoge njene sorodnike, je ostala vendar pristna Rusinja, in kdor ji očita, da je držala s svojo prejšnjo domovino, ji dela krivico. Pri vseh dobrotah ustanovah je pokazala izredno organizacijsko darovitost v svojem delovanju. Tu je bila na mestu z vsem svojim ognjem in jaz sem prepričana, da je njeno zaslepljenost glede Rasputina pripisati neki duševni bolezni, za katero je treba zdravnika. Nekoč sem to Botkinu rekla in on mi je žalosten odgovoril: "Sem popolnoma vašega mnenja in obžalujem, da nisem tega prej opazil."

Nato je sledil neuspeh za neuspehom, vendar pa je veliki knez Nikolaj ohranil popularnost. Začeli so krivditi režim, nered v vojnem ministrstvu, ženo generala Suhomlinova, ki je svojega moža obvladala. Po njenem posredovanju so se v to važno ministrstvo vgnedili ljudje dvomljivega imena in ustvarili tam nezdravo ozračje. Gospa Suhomlinova je spadala v krog gospe Virubove in je imela dostop k carici. Jaz nisem imela s temi ljudmi nikakih stikov. Kar se tiče velikega kneza Nikolaja, je on ugajal vojaštvu zaradi svojega strunnega vojaškega nastopa, posebno pa zaradi tega, ker so vedeli, da je ravno tako strog in najvišji kakor z najnižjimi v armadi. Ta okolnost je bila vzrok, da so ga začeli sumničati in nastale so govorice, da namerava odstaviti carja in si nadeti sam krono na glavo. V to zaroto da je zapleten tudi Orlov, kabinetni

šef carjev. Car je sledil Rasputinovim nasvetom in sam prevzel vrhovno poveljništvo nad armado. Nikolaja pa so poslali na Kavkaz kot podkralja, Orlov pa je dobil neko mesto istotam.

Carica me je pozvala k sebi in mi sporočila omenjene ukrepe. Jaz sem bila vsa iz sebe in nisem hotela verjeti v kakšno izdajstvo; ona pa je trdila, da ima dokaze v rokah. Nadaljevala je: "Rusija bo sedaj mirna, ko je njena usoda izročena v roke carju". Jaz sem ji rekla, kar mi je ravno padlo v glavo: "Veliki knez je zelo prijazen!" Burno mi je odgovorila: "In car morda ne?" Nato me je povabila k slavnostni svečanosti, ki se je imela vršiti povodom te carjeve odločitve. Bila sem v dno duše žalostna. Zdelo se mi je, da ni mogoče biti istočasno absoluten vladar take ogromne dežele, kakor je naša, in poveljnik ogromne armade v takšni vojni. To je bila naloga, ki ji ne bi dorastel niti največji genij.

Od tega trenutka je stopila carica aktivno v politiko. Do tedaj je skušala vplivati na dogodke le potom carja, zdaj pa si je sama dala poročati po ministrih in osebno posegala v državne posle. Predno je car prevzel vrhovno poveljništvo, se je vršil v neki dvorani dvor po njegovem predstavitelstvu ministrski svet. Ko se je seja zaključila, se je pojavila v predsobi posvetovalnice carica, vodec sinčka za roko, a sledile so ji hčerke. Car je stopil iz posvetovalnice k nam. Pogled na ministre mi je zadostoval, da sem namah spoznala, da ni car upošteval njih želja in predlogov.

Zlasti Krivošejin se mi je zdel mrk kakor noč; pozneje nekoč mi je rekel, da je v tistem trenutku spoznal, da je vse izgubljeno. Carica je poizvedovala in na poti domov sem spoznala, da je pogovor z njenimi soprogom ni zadovoljil. Bila je rdeča od jeze in je takoj burno snela rokavico, da se je razgrajala, in rekla: "Ti ministri so sami strahopetci! Mislim, da sem v tej družbi edini mož! Pod krili nosim hlače!"

Nato so se ministri naglo menjavali. Velika upanja so stavili na Protopopova, toda tudi on je kmalu vse razočaral, ker se je tako podlo spetal z Rasputinom in pa ker je bil preveč konservativen. Očitno so mu, da je plačal Rasputinu 50 rubljev, da je postal minister.

Carica "velezidajalka"

Carica ga je visoko cenila in javno mnenje je bilo vsak dan bolj proti njej. Izvzemši vsa umazana obrekovanja, ki so jih o njej širili posebno med nizko ljudstvo in katerim ni verjel nobeden razumen človek, so jo obdolževali, da izdaja Rusijo, da ima tajne zveze z Nemčijo, da skriva pripravila posebne mirovne ugovore, medtem ko je car povsod naglaševal solidarnost z zavezniki.

Te govorice so brzokone povzročile, da je angleški kralj pisal carju pismo, v katerem je izrazil svojo skrb za caričino zdravje in jo vabil, naj pride k njemu v Sandringham, kjer se bo nekaj časa odpohajala. Ta predlog je tako resnih in nenaivnih časih nas je zelo presenetil in nismo vedeli, kaj naj vse to pomeni.

Se bolj smo stremeli, ko je Jurij Buchanan želel govoriti s carjem in mu odločno povedal, da ve iz gotovega vira, da se spletakarji za separati mi z Nemčijo. Niti tega spletkarenja vodijo do same carice. Ogorčen je car zavrnil to obrekovanje, in ko mu je poslanik med pogovorom omenil, da je carica splošno obsovana, je car zavrnil tudi to trditve ter izjavil, da armada obojuje carico, kar dokazujejo številna zahvalna pisma in brzojavni ranjenih častnikov in vojakov, katerim je pomagala.

Do tu spomini. Knežinja Nariškinova seveda noče priznati, da bi bila carica v zvezi z Nemci, vsekakor pa se je godilo za kulisami nekaj resnega, ker je posegel vmes sam angleški kralj in angleški poslanik. Prihodnjič bomo videli, kako so se dalje razvijali dogodki pod vplivom vlastilne carice.

Cene na trgu Cavour

(Oddaja na debelo)

Cesen 800-1000, pomaranče 80-160, kisto zelje 130-165, karfiol 100-110, kapus 90-100, verzote 70, čebula 130-140, fige (suhe) 220-400, solata 20-310, limone (100 kom.) 5-7, jabolka 80-300, krompir 65-90, hruške 100-380, paradižniki 280, radič 200-360, radič (rdeč) 220-360, špinata 120-250.

Gospodarstvo.

TRŽAŠKA KMETIJSKA DRUŽBA V TRSTU

ulica Raffineria št. 7, ima v zalogi:

Semena: zelje zgodnje in pozno nemškega izvora, pesa rdeča Mamut in rumena Ecken-dorf, cvetoči karfiol, snežna kepa, špinato, redkvice rdečo okroglo, rdečo podolgasto in belo dolgo, zgodnji nizki grah, seme salatne, solate, radiča, čebulček, solatno peso, krmsno peso, korenje ter druga vrtna in cvetlična semena.

Trave: laško ljuško, francosko pahovko, maži rep in travniško bilnico.

Detelje: inkarnatno domačo in lucerno.

Vsa semena so preizkušena in zajamčena, bodisi glede kaljivosti kakor tudi glede vrste.

Skarje za obrezovanje, francoskega tipa.

Umetna gnojila: superfosfat, kalijevo sol, amonijev sulfat in žilski soliter.

Bisulfin, zdravilo za na spolovilih obolelo goveje živino.

Zamaške za steklenice, vehe za sode.

Cepilni vošek in razne druge gospodarske potrebščine.

Čilaki soliter je ravnokar dospel, ter se ga dobi v zalogi, ul. Raffineria 7.

Iberol sredstvo za zimsko pokončevanje sadnih in trtnih zaježalcev. Priporoča se kot izvršno sredstvo proti vsem zajedalcem sadnega drevja in vinske trte. Uporablja se uspešno po zimski, ko rastline še počivajo, s tem da napadeno drevje škropimo s škropilnico. Na

100 litrov vode se vzame 6-8 kg "Ibernola". Vinske trte in debela sadnega drevja obraščena z mahom, lišajem i. dr. je treba očistiti s četjo, nato namazati z mešanico raztopino "Ibernola". S tem sredstvom se uničijo tudi vse druge bolezni rastline. Rabiti ga je le dokler je rastlina še gola in dokler ne začne poganjati. Prodaja se v škatljah od 3 kg.

Naša semena in umetna gnojila — vse zajamčeno — ima v razprodaji tudi naš zastopnik g. Ivan Čeh v Rodiku.

Tržaška kmetijska družba v Trstu

ulica Raffineria št. 7.

Kmetovalci in zadruge, ki hočejo imeti zanesljivo seme detelje in lucerne zajamčeno predenice prosto naj prijavijo svojo potrebo (da se znano ravnati pri naročilu) pri

Tržaški kmetijski družbi v Trstu

ulica Raffineria št. 7.

DAROV

P. H. iz Ločavca daruje L. 10 za Sol. društvo. Mesto cvetja na grob pok. Olge Ponikvarjeve, daruje g. čna Franciska Capuzzo L. 10 Sol. društvu.

P. in H. Opčine daruje L. 25, g. Anton Čok L. 10 Sol. društvu. Srčna hvala!

Olga Marušić, Roccol, daruje L. 5 Sol. dr. istemu društvu daruje g. Josip Lah iz Rocola L. 10, Anton Cergol za doplak in popravilo cevi za peč v otr. vrtcu v Rocolu L. 15.

Zavednim Rocolanom srčna hvala; žeteli bi bilo, da dobijo mnogo posnemovalcev.

Za božičnico "Spl. slov. žensk. društva v Gorici" so bili potom nabiranih pol nabrani še sledeči zneski: Mesto Gorica, nab. pola št. 48, nabrala g. Lukežičeva: Nar. tiskarna L. 50, K. Drašček L. 50, brata Abuja L. 50, Brumat L. 2, Rešič L. 10, Kamenšek L. 10, Mara Strekelj L. 10, Koren L. 25, A. Orzan L. 50, prof. Ivančič L. 10, dr. A. Pavlica L. 20, Breščak L. 50, I. Kocman L. 10, J. Suligoj L. 20, Brajša L. 10, Levpušek L. 10, Nar. knjižarna pis. potrebščine; skupaj L. 397. — Nab. pola št. 50, nabrala g. čna Podmenikova: Dr. Munih J. L. 10, dr. Devetaj L. 10, Zerrer L. 2, Fr. Povše L. 10, Marica Kačič L. 10, Lucia Karkovič L. 10, Korsič Val. 5, Bevk L. 4, Milčič L. 3, Bisail — Kranc L. 20, Olga Pegan L. 3, Kranc Ana L. 10, N. N. 5, Hvalič Fr. L. 10; skupaj L. 136. — Nab. p. št. 53, nabrala g. čna Podmenikova: dr. K. Podgornik L. 100, Justina Podgornikova L. 100, Milica Eržen L. 20, dr. Al. Kraigher L. 75, inž. A. Podgornik L. 30, Zora Ušajeva L. 5; skupaj L. 330. — Nab. p. št. 54: Jernej Kopar L. 100, Mattioli Ed. L. 50, Fogar Mario L. 50, Černe V. L. 20, dr. Vik. Devetak L. 10, Fr. Zbona L. 5; skupaj L. 235. — Nab. p. št. 55: Troštovi L. 25, Al. Pečenko L. 10, dr. Fr. Gabersček L. 50; skupaj L. 85 ter trdka Fiegl — Marvin 2 zimski maji. — S tem je končano objavljajanja prispevkov za društveno božično obdarovanje, katerega je bilo deležno 138 otrok, od katerih je 87 otrok dobilo čevlje ostali pa obleko, perilo ali maje. Razen tega je društvo pomagalo raznim posebnim revnim še z nakupom najpotrebnejših živil, šolskih knjig in potrebščin, preskrbelo je obleke tudi nekaterim revnim starim vdovam. Da je društvo zmoglo vse te ogromne stroške, se mora zahvaliti v prvi vrsti našemu vrlu in dobremu ljudstvu, ki je po svojih močeh prispevalo, denarnim zavodom in trdkam, ki so se rade volje odzvali naši prošnji z izdatnimi denarji in slednjič vsem požrtvovalnim nabiralkam in nabiralcem, ki se niso strahili večjih težke poti od vrat do vrat. Vam vsem naj bo stotero poplačano vse ono dobro, kar se je moglo z Vašo pomočjo storiti naši deci in siromašnim materam — vdovam, saj vse, kar pride od srca, najde vedno pot do srca in naj bi ti čini Vašega človeka — in rodoljublja obrodilo mnogo dobrih sadov! — Odbor.

Za svetoviransko podružnico Sol. društva so darovali: "Križmanovi" prijatelji na Sovranšču L. 30; g. Benjamin Zerjal dobiček igre L. 10; njegov iztirjevalec L. 5; Kavs Marij v gostoljubni hiši g. Lenardona za prineseno "flajdo" L. 10; improvizirani pevci: Zelenič Jožica, Udovič Franc star., F. M. Rupena po L. 5; Kovačič Ivan, N. N. in Klun Ivan po L. 2; Udovič Fr. star dobiček "koteča" L. 2; Makso za podpis in Rupena od "trešeta" po L. 1; Kante Iv. 0.50; skupno L. 80.50. — G. Trampuš Fr., trgovec pri Sv. Ivanu, pa je daroval 20 kg riza. — Srčna hvala vsem!

Isti podružnici so nadalje darovali: Germež Boris in Trobec Vinko po L. 10, ker sta vrnila listke za ples šentjak. podružn. Sol. dr.; gostje Nar. doma pri Sv. Ivanu v slovo pusta L. 10; Lenardon Kristina in Valentič Anton po L. 5 in Godina Stanko L. 1; skupaj L. 41. Hvala!

Tiskarna Edinost

Trst, Via S. Francesco 20

ima v zalogi

obruce za likvidacijo vojne odškodnine in za prijave občinskih dnukeov in pristojbin.

Vprašajte pevsod

Jajčno Crema Marsala

R. Crismancich

Najslastnejši in krepljejši liker.

TVRDKA

FRANCESCO S. DALSASSO

ustanovljena leta 1892

Izvršuje vsake elektrotehnično delo.

Na željo proračuni.

Via Mazzini 3. 66 Telefon 6-16

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L. 2. — Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L. 4. — Kdor išče službo, plača polovično ceno.

MLEKARNA Božič, via Bocaccio 4, išče 300 do 400 litrov dobrega pasteuriziranega mleka, s pogodbo in kavcijo. (310)

19LETEN mladenič, želi vstopiti kot učenec v trgovino. Naslov pri upravnistvu. 306

PODKOVAŠKI podelavec se išče, via della Fabbrica št. 2. 308

TRGOVSKI POMOČNIK, ne premlad, z najboljšimi referencami, dobi službo pri Ivanu Čelu v Rodiku. 309

PROSTOR za gostilno ali buffet, z dekretom. Naslov, via Milano 29. 303

SLUŽKINJO išče slovenska družina v Trstu. Znanje italijanščine in hrvaščine oziroma slovenščine daje prednost. Natančnejše informacije via Lavatolo 1, I. 311

BABICA sprejema noseče. Ljubezna oskrba. Sprejema dnevno, na željo zdravniško pomoč. Cene zmerno. Tajnost. Via Madonna 10, II. 307

ISKUŠENA babica sprejema noseče na dom. Via Chiozza 50, petličje. 304

DRVA, bukova in hrastova, dobro suha 7 do 8 vagonov se prodajo. Ponudbe na Čeh Ivana v Rodiku. 305

PRISTINI tolmarniki, izbrani, semenski krompir dobite pri Kmetijskem-trgovskem društvu, Raffineria 4. 300

G. DOLLINAR, Trst, Via Ugo Polonio št. 5 (prej Via Bacchi) Telefon 27-81, uvoz izvoz. Velika zaloga papirja za zavijanje, pisalnega i. t. d. papirnatih vrečic ter valčkov raznih velikosti lastnega izdelka. 51

PRIZMATIČNE daljnogledne lupuje Giusto Hirsch, optik, v Trstu, Via Mazzini 36. 253

MLEKAR, s šestletno prakso, izurjen tudi za parni stroj, išče službo. Kastelic Ivan, II. Bistrice 134. (270)

SVILOREJCI! Zdal je zadnji čas, da si zagotovite dobro seme sviloprejk. Prednaročila sprejema Just Ušaj, agronom, Gorica Via Favetti 6. (282)

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Zdravnik na razpolago. Dobra postrežba. Govori slovensko. Tajnost zajamčena. Slav. Via Giulia 29. 64

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na debelo in za družine Via Cunicoli 8, na drobno in za družine Via Giuliani 32

Telefon 27-66.

Priporoča se lastnik

FR. ŠTRANCAR.

Sever & Comp.

Trst, Via Machiavelli 13

prodaja semena KRMILNE PESE

kakor tudi vsa druga KRMILNA, ZELJENJADNA ter CVETLIČNA semena,

garantirana, čista prvovrstna, po konkurenčnih cenah.

Na željo pošiljamo letošnji cenik brezplačno. 211

Zlato, srebro, krone, platin, zobovje

kupuje

Zlatarna ALBERT POVH

Trst, Via Mazzini 46

Tiskarna Edinost

Trst, Via S. Francesco 20

ima v zalogi

obruce za likvidacijo vojne odškodnine in za prijave občinskih dnukeov in pristojbin.

Vprašajte pevsod

Jajčno Crema Marsala

R. Crismancich

Najslastnejši in krepljejši liker.

TVRDKA

FRANCESCO S. DALSASSO

ustanovljena leta 1892

Izvršuje vsake elektrotehnično delo.

Na željo proračuni.

Via Mazzini 3. 66 Telefon 6-16

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L. 2. — Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L. 4. — Kdor išče službo, plača polovično ceno.

MLEKARNA Božič, via Bocaccio 4, išče 300 do 400 litrov dobrega pasteuriziranega mleka, s pogodbo in kavcijo. (310)

19LETEN mladenič, želi vstopiti kot učenec v trgovino. Naslov pri upravnistvu. 306

PODKOVAŠKI podelavec se išče, via della Fabbrica št. 2. 308

TRGOVSKI POMOČNIK, ne premlad, z najboljšimi referencami, dobi službo pri Ivanu Čelu v Rodiku. 309

PROSTOR za gostilno ali buffet, z dekretom. Naslov, via Milano 29. 303

SLUŽKINJO išče slovenska družina v Trstu. Znanje italijanščine in hrvaščine oziroma slovenščine daje prednost. Natančnejše informacije via Lavatolo 1, I. 311

BABICA sprejema noseče. Ljubezna oskrba. Sprejema dnevno, na željo zdravniško pomoč. Cene zmerno. Tajnost. Via Madonna 10, II. 307

ISKUŠENA babica sprejema noseče na dom. Via Chiozza 50, petličje. 304

DRVA, bukova in hrastova, dobro suha 7 do 8 vagonov se prodajo. Ponudbe na Čeh Ivana v Rodiku. 305

PRISTINI tolmarniki, izbrani, semenski krompir dobite pri Kmetijskem-trgovskem društvu, Raffineria 4. 300

G. DOLLINAR, Trst, Via Ugo Polonio št. 5 (prej Via Bacchi) Telefon 27-81, uvoz izvoz. Velika zaloga papirja za zavijanje, pisalnega i. t. d. papirnatih vrečic ter valčkov raznih velikosti lastnega izdelka. 51

SOLA

BERLITZ

TRST, via Torre bianca 21, TRST

27. februarja - 7. marca

Otvoritev

novih hitrih tečajev

Skupne in zasebne

lekcije

Izprašani profesorji

dotičnih narodnosti

VSI

JEZIKI

ZOBOTEHNIČNI AMBULATORIJ

M. BIZJAK

sprejema od 9—13 in od 15—19

ob nedeljah in praznikih od 10—12

Trst, Viale XX Settembre 39, I

(prej Acquedotto)

Telefon 25-41. 176 Telefon 25-41

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Tržaška posojilnica

in hranilnica

registrirana zadruga z omejenim poročstvom